

DAR KARTĄ APIE DIDŽIŪJŲ KALBOS KLAIDŲ SĄRAŠO ŽODYNO KLAIDAS: SEMANTIZMAI

S a n t r a u k a

Straipsnyje analizuoti 115 Didžiųjų kalbos klaidų sąraše pateiktų semantizmų. Jų vartosenos pavyzdžių ieškota *Dabartinės lietuvių kalbos tekstyne*. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad tų žodžių, kurie laikomi semantizmais, taisyklinga vartoseną sudaro 85,31 proc., o netaisyklingi atvejai – 14,69 proc. visų pavartojimo atvejų.

Suskaičiavus normalizuotą dažnumą (kiek pavartojimo atvejų tenka 100-ui tūkst. žodžių), nustatyta, kad daugiausia semantizmų sakininėje kalboje (36 pavartojimo atvejai 100-ui tūkst. žodžių), gana panašūs semantizmų vartosenos skaičiai publicistikos (9,8 atvejai), administracinės literatūros (8,8 atvejai) ir negrožinės literatūros dalyje (7,8 atvejai).

Motyvuota semantizmų vartoseną sudaro 13,94 proc., o nemotyvuota 86,06 proc. (visi sakininės kalbos atvejai laikyti motyvuota vartoseną). Vadinasi, kalbos vartotojams sunku atpažinti semantizmus turbūt dėl to, kad sunkiai nustatomos svetimos reikšmės, jos painiojamos su teiktinomis perkeltinėmis kitų žodžių reikšmėmis.

Iki 2000 m. publikuotuose tekstuose semantizmų vartoseną sudaro apie 60 proc.; galima daryti prielaidą, kad kalbos vartotojai ir redaktoriai ima geriau išmanyti kalbos normas.

Rekomenduojama Didžiųjų kalbos klaidų sąraše ar kitame norminamajame leidinyje žodyno klaidas aprašyti išsamiau, atsisakyti tik po kelis kartus tekstyne pavartotų žodžių, kurie rasti norminamųjų leidinių ištraukose, todėl pavartoti motyvuotai ir kalbos klaidomis nelaikomi. Kalbos vartotojams praverstų vienoje vietoje, pvz., VLKK svetainėje, pateiktas nenorminių leksikos vienetų sąrašas su išsamiais paaiškinimais, gausiais vartosenos pavyzdžiais, kad kalbos vartotojai suvoktų, kas laikytina klaida, o kas taisyklinga vartoseną.

ERIKA RIMKUTĖ

Vytauto Didžiojo universitetas
Humanitarinių mokslų fakultetas
Lietuvių kalbos katedra

K. Donelaičio g. 52–205, LT-44244 Kaunas
e.rimkute@hmf.vdu.lt